

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
MACIEJE SZPUNARA
přednesené dne 2. května 2018¹

Věc C-214/17

**Alexander Mölk
proti
Valentině Mölk**

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Oberster Gerichtshof (nejvyšší soud, Rakousko)]

„Řízení o předběžné otázce – Soudní spolupráce v občanských věcech – Haagský protokol o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti – výživné – Situace, kdy oprávněný a povinný mají místo obvyklého pobytu v různých členských státech – Návrh povinného na snížení výživného – Určení rozhodného práva“

I. Úvod

1. Tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je v pořadí druhá, v níž se Oberster Gerichtshof (nejvyšší soud, Rakousko) obrací na Soudní dvůr ve věci výkladu haagského protokolu z roku 2007².
2. Tentokrát se pochybnosti předkládajícího soudu týkají výkladu článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007. Toto ustanovení stanoví, že pokud oprávněný uplatňuje nárok na výživné u příslušného orgánu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný, právem rozhodným ve věci vyživovací povinnosti je právo státu, v němž má sídlo soud rozhodující o dané věci (*lex fori*).
3. Předkládající soud chce vědět, zda se *lex fori* uplatní také v řízení zahájeném povinným. Pochybnosti předkládajícího soudu, jichž se tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týká, vznikly v rámci řízení vedeného před orgánem místa obvyklého pobytu povinného, v němž se tento povinný domáhá snížení výživného, o kterém bylo dříve rozhodnuto v řízení zahájeném oprávněným podle práva státu místa obvyklého pobytu povinného.

1 – Původní jazyk: polština.

2 – Protokol tvoří přílohu rozhodnutí Rady 2009/941/ES ze dne 30. listopadu 2009 o uzavření Haagského protokolu ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti Evropským společenstvím (Úř. věst. 2009, L 331, s. 17, dále jen „haagský protokol z roku 2007“). První žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týkala použití článku 4 odst. 2 haagského protokolu z roku 2007 v řízení, v němž oprávněný uplatnil nárok na výživné zpětně za dobu předcházející zahájení daného řízení. Tato žádost čeká na rozhodnutí Soudního dvora. Dne 30. ledna 2018 jsem k této věci přednesl stanovisko. Viz mé stanovisko ve věci KP (C-83/17, EU:C:2018:46). Důležité je, že se ve věci KP, na rozdíl od nynější žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, jednalo o případ, kdy došlo ke změně místa obvyklého pobytu jedné ze stran vyživovací povinnosti v době relevantní pro rozhodnutí o výživném.

II. Právní rámec

A. Unijní právo

1. Haagský protokol z roku 2007

4. Článek 3 odst. 1, čl. 4 odst. 1 písm. a) a čl. 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 stanoví:

„Článek 3

Obecné pravidlo pro rozhodné právo

1. Vyživovací povinnosti se řídí právem státu, v němž má oprávněný místo obvyklého pobytu, nestanoví-li tento protokol jinak.

[...]

Článek 4

Zvláštní pravidla ve prospěch určitých oprávněných

1. Následující ustanovení se použijí, jedná-li se o vyživovací povinnosti:

a) rodičů ke svým dětem;

[...].

3. Pokud oprávněný zahájil řízení u příslušného orgánu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný, použije se právo státu, v němž má sídlo soud, bez ohledu na článek 3. Pokud však oprávněný nemůže na základě tohoto práva získat výživné od povinného, použije se právo státu, v němž má místo obvyklého pobytu oprávněný.

[...]“

5. Článek 7 odst. 1 haagského protokolu z roku 2007, nadepsaný „Určení rozhodného práva pro účely konkrétního řízení“, stanoví:

„Bez ohledu na ustanovení článků 3 až 6 [haagského protokolu z roku 2007] mohou oprávněný a povinný výslovně určit pouze pro účely konkrétního řízení v daném státě právo tohoto státu jako právo rozhodné pro vyživovací povinnost.“

6. Článek 8 odst. 1 písm. b) haagského protokolu z roku 2007, nadepsaný „Určení rozhodného práva“, stanoví, že bez ohledu na ustanovení článků 3 až 6 tohoto protokolu mohou oprávněný a povinný kdykoli určit za rozhodné právo pro vyživovací povinnost právo státu, v němž má některá ze stran místo obvyklého pobytu v okamžiku určení.

2. Nařízení č. 4/2009

7. Ustanovení týkající se mezinárodní příslušnosti ve věcech vyživovacích povinností byly zahrnuty do kapitoly II („Příslušnost“) nařízení č. 4/2009³. Výsadní postavení mezi nimi zaujímá článek 3 tohoto nařízení, nadepsaný „Obecné ustanovení“, který stanoví:

„K rozhodování ve věcech vyživovacích povinností je v členských státech příslušný:

- a) soud místa, v němž má odpůrce místo obvyklého pobytu, nebo
- b) soud místa, v němž má oprávněný místo obvyklého pobytu, nebo

[...]“

8. Článek 5 nařízení č. 4/2009, nadepsaný „Příslušnost založená na účasti odpůrce na řízení“, stanoví:

„Není-li soud jednoho členského státu příslušný již podle jiných ustanovení tohoto nařízení, stane se příslušným, jestliže se odpůrce řízení před tímto soudem účastní. To neplatí, pokud se odpůrce účastní proto, aby namítal nepřislušnost soudu.“

III. Skutkové okolnosti sporu v původním řízení

9. Alexander Mölk, který je v rámci vyživovací povinnosti, jíž se původní řízení týká, v postavení povinného, je otcem oprávněné Valentiny Mölk. Povinný A. Mölk má již několik let místo obvyklého pobytu v Rakousku, zatímco oprávněná V. Mölk má místo obvyklého pobytu v Itálii.

10. Na základě rozhodnutí Bezirksgericht Innsbruck (okresní soud v Innsbrucku, Rakousko) ze dne 10. října 2014 je povinný povinen platit oprávněné výživné ve výši 650 eur měsíčně. Rozhodnutí o výživném bylo vydáno na základě rakouského práva. Řízení, ve kterém bylo rozhodnutí ze dne 10. října 2014 vydáno, bylo zahájeno oprávněnou.

11. V roce 2015 se povinný obrátil na Bezirksgericht Innsbruck (okresní soud v Innsbrucku) s žádostí o snížení výživného z částky 650 eur na 490 eur, počínaje dnem 1. února 2015⁴. V odůvodnění žádosti povinný uvedl, že se jeho příjmy kvůli zrušení dosud udělované roční prémie snížily. Oprávněná požadovala zamítnutí této žádosti.

12. Bezirksgericht Innsbruck (okresní soud v Innsbrucku) rozhodnutím ze dne 11. prosince 2015 žádost o snížení výživného zamítl. Podle tohoto soudu měla být žádost povinného posouzena podle italského práva, neboť oprávněná má místo obvyklého pobytu v Itálii.

3 – Nařízení Rady (ES) ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností (Úř. věst. 2009, L 7, s. 1; oprava Úř. věst. 2011, L 131, s. 26).

4 – V žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce předkládající soud užívá formulace, které nasvědčují tomu, že jak žádost o vydání rozhodnutí o výživném ve prospěch oprávněné, tak žádost směřující ke snížení výživného jsou označovány pojmem „návrh“. Strany řízení zahájeného v důsledku podání takové žádosti jsou pak označovány jako „žadatel“ a „účastník řízení“. Připouštím, že toto řešení je dáno povahou řízení vedeného podle rakouských procesních předpisů, které se tímto způsobem vyhýbají tomu, aby byla věc týkající se výživného považována za sporné řízení, v němž by procesní postavení „žadatele“ a „účastníka“ odpovídalo procesnímu postavení „navrhovatele“ a „odpůrce“. Avšak například polská jazyková verze haagského protokolu z roku 2007 v čl. 4 odst. 3 tohoto protokolu uvádí nikoli „podání žádosti“ oprávněným, ale „podání žaloby“. Naproti tomu některé jiné jazykové verze používají obecnější formulace, ze kterých řešení této otázky nevyplývá. Například ve francouzské verzi se vyskytuje formulace: „le créancier a saisi l'autorité compétente“, v anglické: „the creditor has seized the competent authority“ a v německé: „die berechtigte Person die zuständige Behörde [...] angerufen“. V nařízení č. 4/2009, kterého se týká druhá předběžná otázka, však unijní normotvůrce užil pojmy „navrhovatel“ a „odpůrce“, nikoli „žadatel“ a „účastník“. Proto budu v tomto stanovisku používat pojmy převzaté z nařízení č. 4/2009 („navrhovatel“, „odpůrce“) tam, kde to bude nezbytné pro určení postavení procesních stran řízení.

13. Žadatel se proti rozhodnutí ze dne 11. prosince 2015 odvolal k Landesgericht Innsbruck (krajský soud v Innsbrucku, Rakousko). Odvolací soud rozhodnutím ze dne 9. března 2016 potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně.

14. Na rozdíl od soudu prvního stupně však odvolací soud uznal, že žádost o snížení výživného měla být posouzena podle rakouského práva. Podle rakouského práva bylo totiž rozhodnuto o vyživovacích povinnostech v rozhodnutí ze dne 10. října 2014. V souladu s čl. 3 odst. 2 haagského protokolu z roku 2007 („V případě změny místa obvyklého pobytu oprávněného se použije právo státu, v němž má oprávněný nové místo obvyklého pobytu, a to od okamžiku takové změny.“) může ke změně rozhodného práva dojít, pokud nastala změna skutkových okolností, pomocí kterých kolizní normy obsažené v tomto protokolu určují právo rozhodné pro vyživovací povinnost. Jelikož po vydání rozhodnutí ze dne 10. října 2014 změna místa obvyklého pobytu u žádné ze stran vyživovací povinnosti nenastala, nemohlo podle odvolacího soudu dojít ke změně rozhodného práva pro tuto vyživovací povinnost. Odvolací soud má za to, že přijetí opačného názoru, podle kterého ke změně rozhodného práva může dojít i bez změny takových skutkových okolností, by mohlo vést k situaci, kdy by konkurující si žádosti, jedna směřující ke zvýšení, druhá ke snížení výživného, byly posuzovány podle různých rozhodných práv.

15. Povinný podal proti rozhodnutí ze dne 9. března 2016 opravný prostředek k předkládajícímu soudu. Podle žadatele by právem rozhodným pro posouzení vyživovací povinnosti mělo být italské právo. Správné použití tohoto práva by navíc mělo vést k zohlednění žádosti směřující ke snížení výživného.

IV. Předběžné otázky a řízení před Soudním dvorem

16. Za těchto okolností se Oberster Gerichtshof (nejvyšší soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Má být čl. 4 odst. 3 ve spojení s článkem 3 haagského protokolu z roku 2007 vykládán v tom smyslu, že pro žádost povinného o snížení pravomocně stanoveného výživného z důvodu změny výše příjmu je právo státu, ve kterém má oprávněný místo obvyklého pobytu, právem rozhodným také tehdy, když výživné, které mělo být až doposud placeno, bylo na žádost oprávněného na základě čl. 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 stanoveno soudem podle práva státu, ve kterém má oprávněný místo obvyklého pobytu, jež nebylo změněno?

V případě kladné odpovědi na první otázku:

2) Má být čl. 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 vykládán v tom smyslu, že oprávněný ‚zahájí řízení‘ u příslušného orgánu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný, také tím způsobem, že se před tímto orgánem účastní řízení ve smyslu článku 5 nařízení č. 4/2009, k jehož zahájení dal podnět povinný?“

17. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla kanceláři Soudního dvora podána dne 25. dubna 2017.

18. Písemná vyjádření předložil A. Mölk, portugalská vláda a Evropská komise.

V. Analýza

A. První otázka

19. Podstatou první předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda samotné uplatnění nároku na výživné oprávněným u orgánu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný, a vydání rozhodnutí tímto orgánem na základě práva tohoto státu (čl. 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007) znamená, že se toto právo použije také v řízení, které později zahájí povinný s cílem změnit výši výživného. Ze znění této otázky a skutkových okolností popsanych v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že se jedná o případ, v rámci něhož nedošlo ke změně místa obvyklého pobytu povinného. Ze znění této žádosti dále vyplývá, že nedošlo ani ke změně místa obvyklého pobytu oprávněného.

20. Předkládající soud v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce uvádí dvě odlišná stanoviska vztahující se k této problematice.

21. Podle prvního stanoviska se čl. 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 použije pouze v řízeních zahájených oprávněným. V tomto kontextu předkládající soud odkazuje především na důvodovou zprávu A. Bonomiho⁵. V bodě 67 této důvodové zprávy je vysvětleno, že použití práva státu, v němž má sídlo soud, je opodstatněné, když oprávněný uplatňuje nárok na výživné u orgánu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný. Naopak použití práva státu, v němž má sídlo soud (práva státu místa obvyklého pobytu povinného), by v případě, kdy je řízení zahajováno povinným, bylo příliš extenzivní.

22. Předkládající soud vysvětluje, že toto stanovisko má své zastánce v literatuře. V té se totiž uvádí, že právem rozhodným pro vyživovací povinnosti v řízeních zahájených povinným je právo státu, v němž má místo obvyklého pobytu oprávněný (čl. 3 odst. 1 haagského protokolu z roku 2007).

23. Druhé stanovisko naopak předpokládá, že právo, na základě kterého bylo původně rozhodnuto o výživném v řízení zahájeném oprávněným, má být použito také v dalším řízení zahájeném povinným. V opačném případě by povinný mohl i po uplynutí poměrně krátké doby zahájit další řízení, v němž by se nepoužilo právo státu, podle kterého bylo dříve rozhodnuto o výživném ve prospěch oprávněného. To by vedlo k omezení práva oprávněného zvolit si jako právo rozhodné pro vyživovací povinnost právo státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný.

1. Vyjádření zúčastněných

24. Alexander Mölk zastává názor, že čl. 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 určuje právo rozhodné pro vyživovací povinnost pouze ve vztahu k řízením zahajovaným oprávněným před soudem státu, v němž má místo trvalého pobytu povinný. Toto ustanovení se naopak nepoužije pro řízení zahajovaná povinným.

25. Podobně vyznívá vyjádření Komise, která upozorňuje na to, že čl. 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 je zvláštním ustanovením, které musí být vykládáno restriktivně. Komise se v tomto kontextu odvolá na bod 67 důvodové zprávy A. Bonomiho a vysvětluje, že se čl. 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 nepoužije pro řízení zahajovaná povinným u orgánu státu, v němž má tento

5 – Důvodová zpráva A. Bonomiho k haagskému protokolu z roku 2007, *Actes et documents de la Vingt et unième session de la Conférence de La Haye (2007)*, dostupná také v elektronické verzi: <https://www.hcch.net/fr/publications-and-studies/details4/?pid=4898&dtid=3>. Důvodové zprávy k aktům vypracovaným v rámci Haagské konference mezinárodního práva soukromého nejsou právně závazné. Jsou však zdrojem cenných vodítek pro výklad ustanovení těchto aktů. Cílem důvodových zpráv je totiž vysvětlení, jaký smysl toužily dát jednotlivým aktům vypracovaným v rámci Haagské konference mezinárodního práva soukromého delegace účastníci se jejich přípravy. Viz <https://www.hcch.net/fr/publications-and-studies/publications2/explanatory-reports>.

povinný místo obvyklého pobytu. To sice může někdy vést k tomu, že bude použito jiné právo než to, na základě kterého bylo o vyživovací povinnosti rozhodnuto dříve v řízení zahájeném oprávněným, takové riziko je však podle Komise vepsáno do systému kolizních norem stanovených haagským protokolem z roku 2007.

26. Portugalská vláda se naopak domnívá, že článek 4 haagského protokolu z roku 2007 stanoví zvláštní kolizní normy, jejichž účelem je zvýhodnění určitých kategorií oprávněných z výživného. Uplatněním nároku u orgánu státu, v němž má povinný místo obvyklého pobytu, může oprávněný dosáhnout použití *legis fori* jako práva rozhodného pro posouzení vyživovací povinnosti. Proto by za předpokladu nezměněných skutkových okolností mělo být toto právo použito také pro posouzení vyživovací povinnosti v dalších řízeních. Podle této vlády by opačné stanovisko vedlo k situaci, kdy by konkurující si žádosti, jedna směřující ke zvýšení, druhá ke snížení výživného, byly posuzovány podle různých rozhodných práv.

2. Úvodní poznámky

27. V první řadě je třeba upozornit na to, že první předběžná otázka se ve skutečnosti nezabývá tím, zda má být čl. 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 použit v původním řízení. Této věci se totiž týká druhá předběžná otázka. Prostřednictvím první otázky chce předkládající soud zjistit, zda má použití článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 v jednom řízení účinky také na další řízení týkající se téže vyživovací povinnosti, a přesněji řečeno, na povinným zahájená řízení směřující ke snížení výživného.

28. To dle mého znamená, že na základě jazykového výkladu článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 nelze dospět k jednoznačným závěrům umožňujícím odpovědět na první předběžnou otázku. Z předmětného ustanovení je zřejmé, že se *lex fori* použije v řízení zahájeném oprávněným u orgánu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný. Toto ustanovení naopak neřeší otázku, zda použití *legis fori* v takovém řízení má účinky také na další řízení týkající se téže vyživovací povinnosti, která jsou zahajována povinným. Domnívám se proto, že první předběžnou otázku je třeba posoudit z hlediska systematiky haagského protokolu z roku 2007 a *ratio legis* článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007.

3. Použití *legis fori* na základě článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 v kontextu jiných ustanovení tohoto protokolu umožňujících volbu práva rozhodného pro vyživovací povinnost

a) Článek 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 jako ustanovení umožňující oprávněnému provést volbu práva rozhodného pro vyživovací povinnost

29. Stanovisko portugalské vlády, podobně jako některé názory zmíněné předkládajícím soudem, spočívá v přesvědčení, že odmítnutí použít v dalším řízení právo, které bylo použito v dřívějším řízení na základě článku 4 odst. 3 haagského protokolu, by vedlo k omezení práv oprávněného, jež mu toto ustanovení přiznává. Tento názor vychází z předpokladu, že oprávněný má možnost provést volbu rozhodného práva pro vyživovací povinnost prostřednictvím uplatnění nároku na výživné u orgánu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný.

30. Mám však pochybnosti o tom, zda takové stanovisko odpovídá úloze článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 v systému kolizních norem stanovených tímto protokolem.

31. Podle haagského protokolu z roku 2007 se vyživovací povinnost obecně řídí právem státu, v němž má místo obvyklého pobytu oprávněný (čl. 3 odst. 1 tohoto protokolu). Tvůrci haagského protokolu z roku 2007 však ve vztahu k některým kategoriím vyživovacích povinností stanovili zvláštní kolizní normy. To se týká zejména vyživovacích povinností rodičů vůči svým dětem [čl. 4 odst. 1 písm. a) haagského protokolu z roku 2007].

32. Účelem kolizních norem obsažených v čl. 4 odst. 2, 3 a 4 haagského protokolu z roku 2007 je určení práva, které může být použito jako rozhodné právo pro posouzení vyživovací povinnosti jako druhé v pořadí, pokud oprávněný nemůže v rámci dané vyživovací povinnosti získat výživné od povinného na základě obecně rozhodného práva.

33. V řízeních, v nichž se použije čl. 4 odst. 2 haagského protokolu z roku 2007, je v souladu s článkem 3 tohoto protokolu obecným rozhodným právem pro vyživovací povinnost právo státu, v němž má místo obvyklého pobytu oprávněný. Pokud oprávněný nemůže získat výživné na základě tohoto práva, použije se následně právo státu, v němž má sídlo soud (čl. 4 odst. 2 haagského protokolu z roku 2007)⁶. A pokud ani na základě tohoto práva oprávněný nemůže získat výživné, použije se právo státu společné státní příslušnosti stran (čl. 4 odst. 4 protokolu).

34. Jiné je však pořadí práv, která mohou být použita pro posouzení vyživovací povinnosti, v případech spadajících do působnosti článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007. Pokud totiž oprávněný uplatňuje nárok u orgánu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný, použije se právo tohoto státu (*lex fori*). Pokud oprávněný nemůže na základě *legis fori* získat výživné od povinného, použije se jako druhé v pořadí právo státu, v němž má místo obvyklého pobytu oprávněný.

35. To znamená, že oprávněný prostřednictvím rozhodnutí uplatnit nárok na výživné u orgánu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný, může ovlivnit, jaké právo bude pro posouzení vyživovací povinnosti obecně rozhodné. V řízení před orgánem státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný, však oprávněný nemůže požadovat, aby bylo jako právo obecně rozhodné použito (místo *legis fori*) právo státu, v němž má místo obvyklého pobytu on sám. Toto právo může být použito až jako druhé v pořadí, pokud na základě *legis fori* oprávněný nemůže od povinného získat výživné. Článek 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 se tedy nevztahuje na volbu práva v pravém slova smyslu. V tomto případě se spíše jedná o jev, který spočívá ve zprostředkované volbě práva, respektive, pokud navážu na formulaci, kterou použil Soudní dvůr ve své rozhodovací praxi v trochu jiném kontextu, v provedení volby práva *de facto*⁷.

36. S ohledem na tuto zvláštnost článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 je třeba dle mého názoru posoudit, zda mají být účinky uplatnění tohoto ustanovení postaveny na roveň plnohodnotné volbě práva rozhodného pro vyživovací povinnosti, která má v podstatě účinky na všechna řízení, která se dané vyživovací povinnosti týkají.

6 – Důležité je, pomineme-li situace, ve kterých dochází ke změně místa obvyklého pobytu stran vyživovací povinnosti, že taková možnost existuje jen tehdy, pokud právem státu, v němž má sídlo soud, není zároveň právo státu, v němž má oprávněný místo obvyklého pobytu. Viz mé stanovisko ze dne 30. ledna 2018 ve věci KP (C-83/17, EU:C:2018:46, body 48 a 49).

7 – V rozsudku ze dne 28. července 2016, Verein für Konsumenteninformation (C-191/15, EU:C:2016:612, bod 47) Soudní dvůr vysvětlil, že prostřednictvím volby rozhodného práva pro smluvní závazkové vztahy na základě článku 4 odst. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) (Úř. věst. 2008, L 177, s. 6) si lze v některých případech „*de facto* [...] zvolit právo“, kterým se řídí mimosmluvní odpovědnost. Soudní dvůr tímto navázal na ustálené dělení na přímou a nepřímou volbu rozhodného práva v právní teorii (J. Basedow, *The Law of Open Societies – Private Ordering and Public Regulation of International Relations*, *Recueil des cours de l'Académie de la Haye*, vol. 360, 2013, s. 239 a násl.), která je někdy označována také jako nepřímý vliv na rozhodné právo (M. Pazdan, *Kolizyjnoprawny wybór prawa a inne przejawy autonomii woli w prawie prywatnym międzynarodowym*, v: A. Matlak, S. Stanisławska-Koc (vyd.), *Spory o własność intelektualną. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorom Janoszowi Barcie i Ryszardowi Markiewiczowi*, Varšava, Wolters Kluwer Polska 2013, s. 782 a násl.).

b) Důsledky použití legis fori v řízení zahájeném oprávněným

37. Pro připomenutí, podle haagského protokolu z roku 2007 mají strany možnost provést určité „ukotvení“ otázky rozhodného práva pro vyživovací povinnost prostřednictvím volby práva podle čl. 8 odst. 1 haagského protokolu z roku 2007. Účinky volby práva provedené na základě tohoto ustanovení se zpravidla vztahují na všechna řízení, která se dané vyživovací povinnosti týkají.

38. Pochybnosti předkládajícího soudu je tedy možné shrnout do následující otázky: má být možnost ovlivnit určení rozhodného práva oprávněným prostřednictvím zahájení řízení u orgánu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný, postavena co do účinků na roveň volbě rozhodného práva provedené stranami na základě článku 8 haagského protokolu z roku 2007.

39. Na základě článku 8 haagského protokolu z roku 2007 mohou strany provést volbu jednoho z několika právních řádů. Podle čl. 8 písm. b) tohoto protokolu může tato volba spočívat zejména v určení, že právem rozhodným bude právo státu, v němž má některá ze stran v okamžiku určení místo obvyklého pobytu. Důležité je, že právo státu, v němž má některá ze stran místo obvyklého pobytu, se použije jako právo určené pro každé řízení týkající se dané vyživovací povinnosti nezávisle na tom, zda je konkrétní řízení vedeno orgánem tohoto státu.

40. Podstata článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 je však jiná. V tomto případě se jedná výlučně o použití *legis fori* v řízeních zahajovaných oprávněným u orgánu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný. Na rozdíl od volby práva provedené na základě článku 8 haagského protokolu z roku 2007 tedy účelem článku 4 odst. 3 tohoto protokolu není zajistit „ukotvení“ rozhodného práva pro určitou vyživovací povinnost, tak aby bylo jako rozhodné použito v každém řízení, které se dané vyživovací povinnosti týká.

41. V haagském protokolu z roku 2007 jsou navíc zřetelně rozlišeny účinky volby práva provedené na základě článku 8 tohoto protokolu a účinky volby práva provedené na základě jeho článku 7. Posledně jmenované ustanovení upravuje možnost provedení volby *legis fori* pro účely konkrétního řízení. Volba provedená na základě tohoto ustanovení tedy nemá účinky ve vztahu k dalším řízením týkajícím se téže vyživovací povinnosti.

42. Tvůrci protokolu si tedy uvědomovali, že na volbě práva pro účely konkrétního řízení může mít někdy zájem některá ze stran vyživovací povinnosti, ačkoli každá z nich může v zásadě následně zahájit další řízení, na něž tato volba práva již nebude mít vliv. Na základě haagského protokolu z roku 2007 tedy nelze vyloučit možnost, že v dalších řízeních probíhajících mezi stranami budou použita různá rozhodná práva. Tento závěr je, zdá se, vepsán do systému kolizních norem stanovených tímto protokolem.

43. Domnívám se tedy, že účinky použití *legis fori* na základě článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 v řízení zahájeném oprávněným u orgánu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný, nejsou stejné jako účinky volby rozhodného práva na základě článku 8 tohoto protokolu. Účinky použití *legis fori* na základě článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 jsou do jisté míry podobné účinkům volby rozhodného práva provedené pro účely konkrétního řízení na základě článku 7 haagského protokolu z roku 2007. Použití práva státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný, na základě článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 v řízení zahájeném oprávněným tedy neznamená, že tentýž právní řád musí být použit také v dalším řízení zahájeném povinným.

c) Omezení účinků, které má volba rozhodného práva provedená na základě norem haagského protokolu z roku 2007

44. Ve prospěch názoru, podle kterého použití *legis fori* v řízení zahájeném oprávněným nemá účinky ve vztahu k dalším řízením zahajovaným povinným, hovoří také existence určitých omezení týkajících se volby práva provedené na základě článku 8 haagského protokolu z roku 2007, se kterými není spojena volba provedená na základě článku 7 tohoto protokolu.

45. Zaprvé v souladu s čl. 8 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 volba rozhodného práva nemůže být provedena ve vztahu k vyživovací povinnosti k osobě mladší 18 let⁸.

46. Podobné omezení přípustnosti volby rozhodného práva nebylo v článku 7 haagského protokolu z roku 2007 stanoveno. V bodě 111 důvodové zprávy A. Bonomiho je vysvětleno, že riziko vyplývající z volby provedené pro účely konkrétního řízení je pro strany vyživovací povinnosti nižší než v případě volby prováděné na základě článku 8 tohoto protokolu, která má trvalé následky pro všechna řízení týkající se dané vyživovací povinnosti. To znamená, že také osoba mladší 18 let může na základě článku 7 haagského protokolu z roku 2007 provést společně s povinným volbu rozhodného práva pro účely konkrétního řízení.

47. Analogické omezení týkající se přípustnosti provedení nepřímé volby rozhodného práva prostřednictvím zahájení řízení oprávněným u orgánu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný, není výslovně stanoveno ani v čl. 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007. Toto ustanovení se ovšem vztahuje mimo jiné na řízení týkající se vyživovací povinnosti rodičů vůči svým dětem [čl. 4 odst. 1 písm. a) haagského protokolu z roku 2007]. Jedná se zde tedy rovněž o vyživovací povinnosti vůči osobám mladším 18 let. Uvedené se tedy týká osob, které by s ohledem na omezení stanovené v čl. 8 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 nemohly provést volbu rozhodného práva na základě článku 8 odst. 1 tohoto protokolu.

48. Podle mého názoru se rovněž právo určené jako rozhodné na základě článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 použije pouze v konkrétním řízení, které bylo zahájeno oprávněným u orgánu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný. Opačný závěr, podle kterého by použití práva státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný, mělo mít účinky také ve vztahu k dalším řízením zahajovaným povinným, by v případech, kdy by byl oprávněný mladší 18 let, umožňoval obcházení zákazu stanoveného v čl. 8 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007⁹.

49. Zadruhé, v souladu s čl. 8 odst. 5 haagského protokolu z roku 2007 se zvolené právo nepoužije, pokud by jeho použití způsobilo některé ze stran zjevně nespravedlivé nebo nepřiměřené následky, ledaže strany byly zcela informovány o následcích svého určení rozhodného práva a byly si jich vědomy. Článek 7 haagského protokolu z roku 2007 takové omezení neobsahuje.

50. Článek 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 rovněž nepodmiňuje použití práva státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný, tím, jaké důsledky s sebou právo tohoto státu nese pro strany vyživovací povinnosti. To znamená, jak je vysvětleno v bodě 66 důvodové zprávy A. Bonomiho, že *lex fori* se použije v řízeních zahajovaných oprávněným u orgánu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný, také v případě, že toto právo je pro oprávněného méně výhodné než právo místa obvyklého pobytu tohoto oprávněného. Skutečnost, že v čl. 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 chybí řešení analogické tomu v čl. 8 odst. 5 tohoto protokolu, je možné vysvětlit tím, že určení *legis fori* jako práva rozhodného pro posouzení vyživovací povinnosti nemá trvalou povahu.

8 – Původní řízení bylo zahájeno v r. 2015 a oprávněná v původním řízení se narodila v roce 1996. To znamená, že oprávněná dosáhla věku 18 let před zahájením původního řízení. Není však jasné, zda oprávněná překročila tuto věkovou hranici již v okamžiku zahájení řízení, v němž bylo vydáno rozhodnutí ze dne 10. října 2014. Nemá to však rozhodující význam pro analýzu týkající se první předběžné otázky. Výklad článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007, který provede Soudní dvůr v této věci, bude použitelný také na jiné skutkové okolnosti, než jsou ty, které se vyskytují v původním řízení.

9 – Na tuto skutečnost upozorňuji ve svém stanovisku ve věci KP (C-83/17, EU:C:2018:46, bod 23).

51. Domnívám se tedy, že výše popsané rozdíly mezi článkem 8 haagského protokolu z roku 2007 a článkem 4 odst. 3 tohoto protokolu hovoří ve prospěch názoru, podle kterého použití *legis fori* na základě posledně jmenovaného ustanovení v řízení zahájeném oprávněným u orgánu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný, neznamená, že tento právní řád musí být použit také v dalších řízeních zahajovaných povinným.

52. Ačkoli se mi závěry vyplývající ze systematického výkladu haagského protokolu z roku 2007 zdají být jasné, budu je nyní konfrontovat s *ratio legis* článku 4 odst. 3 tohoto protokolu.

4. *Ratio legis* použití *legis fori* na základě článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007

53. V souladu s vysvětlením uvedeným v bodě 66 důvodové zprávy A. Bonomiho je základním důvodem, proč čl. 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 přikazuje uplatnit *legis fori* v řízeních zahájených oprávněným u orgánu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný, snaha zamezit situacím, kdy by orgán projednávající otázky výživného uplatňoval cizí právo. To může být totiž časově náročné a zbytečně nákladné¹⁰.

54. V této souvislosti bych chtěl upozornit na jistou zvláštnost řízení, v rámci kterého předkládající soud podal žádost o rozhodnutí o předběžné otázce. Původní řízení bylo zahájeno povinným proti oprávněnému u soudu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný (u rakouského soudu).

55. V občanském řízení s mezinárodním prvkem je obecně uznávaným řešením možnost navrhovatele zahájit řízení u soudů státu, jenž je nějakým způsobem spojen s osobou odpůrce. Tento postup odpovídá zásadě *actor sequitur forum rei*¹¹.

56. Pravidla o soudní příslušnosti někdy stanoví odchylky od této zásady. Ty však mají povahu výjimek. Tak je tomu například v nařízení č. 4/2009, které oprávněnému z vyživovací povinnosti umožňuje zahájit řízení proti povinnému u soudu místa obvyklého pobytu oprávněného. V nařízení č. 4/2009 však není stanoveno analogické pravidlo, které by umožňovalo povinnému zahájit řízení proti oprávněnému u soudů místa obvyklého pobytu povinného. To vyplývá z předpokladu, že oprávněný je slabší stranou, která potřebuje v oblasti soudní příslušnosti dodatečnou ochranu.

57. To znamená, že za takových okolností, o jaké se jedná ve věci v původním řízení, probíhá původní řízení před soudem, který není obecně příslušný k vedení řízení týkajících se výživného zahájených povinným proti oprávněnému. Ze znění druhé předběžné otázky však mohu dovozovat, že se soud prvního stupně prohlásil za příslušný k projednávání dané věci, jelikož se oprávněná účastnila řízení, aniž namítla nepřislušnost tohoto soudu. Možnost založení příslušnosti soudu, který není obecně příslušný k projednávání věci týkajících se vyživovací povinnosti, v důsledku účasti oprávněného na řízení upravuje článek 5 nařízení č. 4/2009. Na toto ustanovení bylo ostatně odkázáno v textu druhé předběžné otázky.

10 – Viz také L. Walker, *Maintenance and Child Support in Private International Law*, Oxford – Portland, Hart Publishing 2015, s. 83. Jedná se tedy o řešení odlišné od řešení upraveného článkem 4 odst. 2 haagského protokolu z roku 2007. Podle tohoto ustanovení plní *lex fori* druhořadou roli. V souladu s čl. 4 odst. 2 haagského protokolu z roku 2007 se *lex fori* uplatní až v případě, že oprávněný nemůže získat výživné od povinného na základě práva obecně rozhodného pro vyživovací povinnost, tedy práva státu, v němž má místo obvyklého pobytu oprávněný. Nejedná se tedy o urychlení řízení a snížení jeho nákladů, neboť rozhodným právem je tak či onak právo státu, v němž má místo obvyklého pobytu oprávněný. Tím samozřejmě nemusí být právo státu, v němž má sídlo soud rozhodující o dané věci. V takových případech se čl. 4 odst. 2 haagského protokolu z roku 2007 zásadně nepoužije. Viz mé stanovisko ve věci KP (C-83/17, EU:C:2018:46, body 48 a 49).

11 – V. Lazić, *Procedural Justice for „Weaker Parties“ in Cross-Border Litigation under the EU Regulatory Scheme*, *Utrecht Law Review* 2014, vol. 10, issue 4, s. 105, poznámka pod čarou 38.

58. Pokud by za takových okolností, o jaké se jedná ve věci v původním řízení, oprávněný zpochybnil v původním řízení příslušnost soudu prvního stupně, tento soud by se jistě prohlásil za nepříslušný k projednávání věci. Povinný by pak musel zahájit řízení u soudu místa obvyklého pobytu oprávněného (u italského soudu). Pro tento soud by právo státu místa obvyklého pobytu povinného (rakouské právo), podle kterého bylo rozhodnuto o výživném rozhodnutím ze dne 10. října 2014, nebylo *lege fori*, ale cizím právem.

59. Skutečnost, že v původním řízení rakouské soudy použijí rakouské právo, tudíž nemůže hovořit ve prospěch odpovědi na první předběžnou otázku, že použití *legis fori* na základě článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 v řízení zahájeném oprávněným způsobuje, že se toto právo použije také v řízení následně zahájeném povinným.

60. Je pravda, že původní řízení je vedeno soudem místa obvyklého pobytu povinného (rakouským soudem), pro který právo státu, na jehož základě bylo dříve o výživném rozhodnuto, je *lege fori*.

61. Taková situace by však nenastala, pokud by povinný podal žádost o snížení výživného k soudu obecně příslušnému k projednávání této žádosti (soudu státu, v němž má místo obvyklého pobytu oprávněný). V takovém případě by právo státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný a na základě kterého bylo o výživném rozhodnuto rozhodnutím ze dne 10. října 2014, bylo uplatněno v rozporu s podmínkou, která je základem článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007. Nejednalo by se totiž o *lex fori*.

62. Také tedy z hlediska *ratio legis* článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 použití *legis fori* na základě tohoto ustanovení v řízení zahájeném oprávněným u orgánu místa obvyklého pobytu povinného neznámá, že toto právo má být uplatněno také v dalších řízeních zahajovaných povinným.

5. Použití různých rozhodných práv v řízeních směřujících ke zvýšení a snížení výživného

63. Chápu argument portugalské vlády, která poukazuje na to, že kladná odpověď na první předběžnou otázku může vést k situaci, kdy by konkurující si žádosti, jedna směřující ke zvýšení, druhá ke snížení výživného, byly posuzovány podle různých rozhodných práv.

64. V tomto ohledu však souhlasím s názorem Komise, která uvádí, že taková možnost je vepsána do systému kolizních norem stanovených haagským protokolem z roku 2007. V bodě 42 tohoto stanoviska jsem ostatně uvedl, že možnost použití různých právních řádů jako rozhodných práv pro vyživovací povinnosti v dalších řízeních vedených mezi stranami je přirozeným důsledkem provedení volby rozhodného práva pro účely konkrétního řízení na základě článku 7 haagského protokolu z roku 2007.

65. Mám tedy za to, že nutnost uplatnit různá rozhodná práva v dalších řízeních týkajících se téže vyživovací povinnosti nehovoří ve prospěch odchýlení se od systematického a teleologického výkladu článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007, podle kterého účinky uplatnění *legis fori* v řízení zahájeném oprávněným u orgánu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný, působí pouze v rámci tohoto řízení.

66. Na základě výše uvedeného navrhuji Soudnímu dvoru, aby na první předběžnou otázku odpověděl takto: Článek 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 musí být vykládán v tom smyslu, že rozhodnutí o výživném učiněné na základě práva státu, v němž má sídlo soud, v řízení zahájeném oprávněným proti povinnému u orgánu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný, nezpůsobuje, že se právo tohoto státu použije v dalším řízení zahájeném povinným proti oprávněnému směřujícím ke snížení výživného.

B. Druhá otázka

67. Druhá předběžná otázka byla položena pro případ, že by Soudní dvůr dospěl k závěru, že se právo státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný, nepoužije za takových okolností, o jaké se jedná ve věci v původním řízení, pouze z toho důvodu, že o výživném bylo dříve rozhodnuto na základě tohoto práva. Prostřednictvím druhé předběžné otázky chce předkládající soud zjistit, zda účast oprávněného v řízení vedeném orgánem, který není obecně příslušný k projednávání věci týkající se dané vyživovací povinnosti, je totéž co „[zahájení řízení tímto oprávněným] u příslušného orgánu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný“ ve smyslu článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007. To by znamenalo, že právo státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný, se použije v původním řízení jako právo státu, v němž má sídlo soud.

68. V této souvislosti předkládající soud uvádí, že v případě, kdy povinný podá žádost týkající se výživného u orgánu místa svého obvyklého pobytu, má oprávněný právo zpochybnit příslušnost tohoto orgánu¹². Předkládající soud se zamýšlí nad tím, zda by nemělo být uznáno, že oprávněný, který se účastní řízení a nezpochybňuje příslušnost daného orgánu, ve skutečnosti „zahajuje řízení u příslušného orgánu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný“ ve smyslu článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007.

69. Alexander Mölk a Komise navrhuji odpovědět na druhou předběžnou otázku záporně. Portugalská vláda je naopak názoru, že odpověď na první předběžnou otázku navrhovaná touto vládou předjímá odpověď na druhou předběžnou otázku.

70. Pro zodpovězení druhé předběžné otázky je tedy potřeba provést výklad článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007, který umožní určit, zda se toto ustanovení použije v původním řízení.

1. Použití legis fori v řízeních zahájených povinným z hlediska jazykového výkladu článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 a systematického výkladu tohoto protokolu

71. Pro připomenutí, čl. 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 se použije na úzký okruh vyživovacích povinností, a to pouze v případě určitého procesního uspořádání. Toto ustanovení se mimo jiné týká vyživovacích povinností rodičů vůči svým dětem [čl. 4 odst. 1 písm. a) haagského protokolu z roku 2007]. Nelze je ovšem použít ani v každém řízení týkajícím se vyživovací povinnosti rodičů vůči svým dětem. Toto ustanovení se použije pouze „pokud oprávněný zahájil řízení u příslušného orgánu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný“.

72. Nepochybují o tom, že čl. 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 je zvláštním ustanovením. Zcela určitě tedy nemůže být vykládán extenzivně. Nic nenásvědčuje tomu, že by čl. 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 měl být použit také v případě, kdy před orgánem místa svého obvyklého pobytu zahajuje řízení povinný. To by totiž znamenalo, že se dané ustanovení použije pro všechna řízení vedená u orgánu místa obvyklého pobytu povinného.

73. Mimoto čl. 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 vytyčuje rozsah své působnosti prostřednictvím formulací, které se vztahují k určitému uspořádání procesních okolností. Jedná se o případy, kdy oprávněný podává návrh u orgánu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný. Například v čl. 4 odst. 2 a 4 haagského protokolu z roku 2007 však obdobnou formulaci nenacházím.

¹² – Viz také body 54 až 58 tohoto stanoviska.

74. Tvůrci haagského protokolu z roku 2007 tedy dali článku 4 odst. 3 tohoto protokolu určité znění a stanovili tak možnost jeho použití za určitého uspořádání procesních okolností, což jej staví do výrazného protikladu k ostatním ustanovením článku 4 protokolu. S ohledem na zvláštní povahu článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 by dle mého názoru neměl být prováděn jeho rozšiřující výklad, který by umožňoval použít toto ustanovení také v řízeních zahajovaných povinným. Odlišný názor by v některých případech mohl vést k použití článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 v řízeních, ve kterých má být uplatněn čl. 4 odst. 2 tohoto protokolu.

75. Domnívám se tedy, že závěry vyplývající z jazykového výkladu článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 a systematického výkladu tohoto protokolu, zdá se, jednoznačně vylučují možnost použít *lex fori* v řízeních zahajovaných povinným proti oprávněnému před orgánem státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný.

2. Použití článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 v řízeních zahajovaných povinným z hlediska ratio legis tohoto ustanovení

76. Uvědomuji si jisté výhody plynoucí z použití *legis fori* v řízení zahájeném povinným před orgánem státu, v němž má tento povinný místo obvyklého pobytu. Takový postup by někdy mohl přispět k urychlení řízení a omezení nákladů spojených s nutností zjistit obsah cizího práva orgánem rozhodujícím o vyživovacích povinnostech.

77. Přesto samotná účast oprávněného na řízení a nezpochybnění příslušnosti neznamená, že oprávněný souhlasí s použitím zvoleného rozhodného práva. V některých případech může být v zájmu oprávněného, aby byla věc posuzována orgánem místa obvyklého pobytu povinného. Tytéž důvody však nemusí vést k tomu, že je v zájmu oprávněného také posouzení věci podle práva státu, v němž má povinný místo obvyklého pobytu.

78. Proti názoru, podle kterého se čl. 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 použije v řízení vedeném u orgánu, který získal příslušnost na základě účasti oprávněného na řízení, hovoří také vysvětlení uvedené v bodě 114 důvodové zprávy A. Bonomiho.

79. V této důvodové zprávě je vysvětleno, že na jednu stranu možnost volby *legis fori* jako rozhodného práva pro účely konkrétního řízení na základě článku 7 haagského protokolu z roku 2007 nemá význam pro řízení zahajovaná oprávněným (který spadá do některé z kategorií vyjmenovaných v čl. 4 odst. 1 tohoto protokolu) před orgány státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný. V případě, kdy oprávněný uplatňuje nárok u soudu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný, se *lex fori* použije jako právo rozhodné pro vyživovací povinnost na základě článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007. Na druhou stranu mohou oprávněný a povinný provést volbu *legis fori* jako práva rozhodného pro účely konkrétního řízení na základě článku 7 haagského protokolu z roku 2007 pro případ, že povinný podává návrh týkající se výživného u orgánu státu, v němž má tento povinný místo obvyklého pobytu, za předpokladu, že tento orgán je k posouzení dané věci příslušný.

80. V bodě 57 tohoto stanoviska jsem již vysvětlil, že orgán státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný, může získat příslušnost k vedení řízení zahájeného povinným zejména v důsledku účasti oprávněného na řízení. Jedná se zde tedy o okolnosti, k nimž směřuje druhá předběžná otázka.

81. V souladu s vysvětlením uvedeným v bodě 114 důvodové zprávy A. Bonomiho by procesní strany původního řízení mohly provést volbu *legis fori* jako práva rozhodného pro účely konkrétního řízení na základě článku 7 haagského protokolu z roku 2007. To znamená, že se čl. 4 odst. 3 tohoto protokolu v tomto řízení nepoužije. V opačném případě by volba *legis fori* pro účely konkrétního řízení nebyla možná, neboť by toto právo již bylo právem rozhodným na základě článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007.

82. Nenalezl jsem tedy přesvědčivé argumenty založené na teleologickém výkladu, které by odůvodňovaly jiné řešení než to, k němuž vedou závěry vyplývající z jazykového a systematického výkladu článku 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007. Dle mého názoru tudíž neexistuje opodstatněný základ pro to, aby bylo řízení považováno za zahájené oprávněným pouze z důvodu, že se účastní řízení a nezpochybňuje příslušnost orgánu, který toto řízení vede.

83. Na základě výše provedených úvah navrhuji Soudnímu dvoru, aby na tuto předběžnou otázku odpověděl takto: Článek 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 musí být vykládán v tom smyslu, že se toto ustanovení nepoužije v případě, kdy se oprávněný účastní řízení zahájeného povinným před orgánem státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný, ačkoli v důsledku účasti oprávněného na řízení získá tento orgán na základě článku 5 nařízení č. 4/2009 příslušnost k vedení řízení.

VI. Závěry

84. Na základě výše uvedených úvah navrhuji Soudnímu dvoru, aby na předběžné otázky položené Oberster Gerichtshof (nejvyšší soud, Rakousko) odpověděl takto:

- „1) Článek 4 odst. 3 Haagského protokolu ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti, který tvoří přílohu rozhodnutí Rady 2009/941/ES ze dne 30. listopadu 2009, musí být vykládán v tom smyslu, že rozhodnutí o výživném učiněné na základě práva státu, v němž má sídlo soud, v řízení zahájeném oprávněným proti povinnému u orgánu státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný, nezpůsobuje, že se právo tohoto státu použije v dalším řízení zahájeném povinným proti oprávněnému směřujícím ke snížení výživného.
- 2) Článek 4 odst. 3 haagského protokolu z roku 2007 musí být vykládán v tom smyslu, že se toto ustanovení nepoužije v případě, kdy se oprávněný účastní řízení zahájeného povinným před orgánem státu, v němž má místo obvyklého pobytu povinný, ačkoli v důsledku účasti oprávněného na řízení získá tento orgán na základě článku 5 nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností příslušnost k vedení řízení.“